

Advies van Theo Verbruggen (De Mediamannen) bij de discussienota Lokale publieke omroep.

Kern van het advies

's-Hertogenbosch moet niet meer beginnen aan een lokale omroep. Niet aan een omroep in traditionele zin. Wel is er meer dan voldoende ruimte voor een cross mediaal platform van lokale nieuwsvoorziening en achtergronden. De ontstane lacune na de teloorgang van het bestaande noodlijdende Boschtion biedt juist nu nieuwe kansen daartoe. Een nieuw publiek medium dat continue uitzendt via internet en wordt ontvangen op smartphones, tablets en de pc of laptop. Inhoud is er voldoende in de Brabantse provinciehoofdstad en de directe ommelanden en de interesse vanuit de samenleving is er eveneens. Maar dan moet afgestapt worden van het traditionele omroepmodel met vaste programma's op een radio en televisiekanaal. Want de inwoners slaan dat grotendeels over.

Ook landelijk is de trend al langer waarneembaar dat informatie 'on demand' beschikbaar moet zijn. Dit multimediale streekplatform, noem het de streekomroep, voorziet in de behoefte waar de bestaande regionale omroep te ver vandaan blijft en waar voor landelijke omroep de lat te hoog ligt. En dat in een tijd waarin globalisatie en de overkill van zenders en andere informatiedragers ertoe bijdraagt dat juist een groeiende behoefte bestaat aan toegankelijke berichten uit de directe eigen omgeving. Maar zo'n platform kan alleen geleid worden door professionele en dus betaalde vakmensen, aangevuld met stagiaires en vrijwilligers. De tijd om zo'n kanaal met bijbehorende technologie over te laten aan goedbedoelende vrijwilligers, hobbyisten of pseudo lokale beroemdheden is voorbij.

Daartoe is de taak van dit multimediale streekplatform te veeleisend, het aanbod te groot en de taak te verantwoordelijk. Een vaste redactie met hier gewortelde redacteuren met een eigen netwerk en inhoudelijke kennis is een voorwaarde voor het slagen van dit initiatief, naast een goede herkenbaarheid en betrouwbare technische ondersteuning. Een structurele financiële basis alsmede een professioneel beleid met toekomstvisie is onontbeerlijk. Samenwerking met bestaande publieke regionale omroep of direct omringende streekomroepen alsmede andere lokale initiatieven is uitermate wenselijk. De ruimte en belangstelling vanuit de bevolking is er meer dan ooit, alleen al gezien de ontstane commotie na het verdwijnen van Boschtion en de initiatiefnemers die zich hebben gemeld om het stokje over te nemen.

Het zou jammer zijn als deze gemeenschap op dit moment de boot zou missen en er opnieuw een kansloze hobbyclub ondanks voortvarend enthousiasme al na korte tijd opnieuw het loodje legt en commerciële initiatiefnemers de ruimte pakken zonder enige journalistiek-publieke aanpak.

Hoe het was...

Op 10 mei 1986 klonk rond de klok van 10 uur vanuit een houten keet op het binnenterrein van het toenmalige Jeroen Bosch Huis de eerste tune van de BLOS. Een trots bestuur, nieuwsgierige vertegenwoordigers uit de politiek en vrijwilligers dromden samen in de kleine studio. In navolging van omringende steden had nu ook deze stad een publieke omroep die elke zaterdag 4 uurtjes via de kabel te horen was. Een bont gezelschap had zich aangemeld om mee te doen met lokale radio: Radiopiraten die een legaal kanaal voor zich zagen, mensen die graag een lokale bekendheid wilden worden, freaks die met apparatuur wilde spelen, wereldverbeteraars deels afkomstig uit de kraakbeweging of een andere ideologische achtergrond hadden en mensen die al een journalistieke opleiding volgden en deze proeftuin als springplank zagen. Over bleef aanvankelijk een club van zo'n 40- 50 vrijwilligers die na de komst van de 'kabelkrant' nog wat werd aangevuld. Geluisterd werd er nauwelijks, van serieuze journalistiek was ondanks alle goede bedoelingen geen sprake. Er werden wel tal van maatschappelijke thema's aangesneden, er was zelfs een sportprogramma en aandacht voor kunst en cultuur, maar een echte concurrent van het Brabants dagblad was het niet. Toen echter tijdens evenementen als carnaval of de play offs van het basketbal de BLOS ook programma's ging maken stond de telefoon roodgloeiend en wisten luisteraars de studio te vinden. En die tekstkrant op TV werd wel gelezen maar was in veel gevallen eerder een agendaprikbord annex filmladder dan een bron van primeurs.

Zeker bleek de BLOS een enorme kweekvijver voor mensen die tot op de dag van vandaag nog bij regionale en landelijke media en persvoorlichting actief zijn. Met de omroep zelf ging het echter steeds minder goed. Wanbeleid, structurele financiële tekorten, hobbyïsme en een mislukte fusie met de lokale omroep van Rosmalen brachten de BLOS en later Boschtion meerdere malen op de rand van de afgrond. Door technisch ondermaatse middelen en een totaal gebrek aan journalistieke interesse of aandoenlijke presentatie zonder enige bagage bleven de uitzendingen amateuristisch, soms zelfs lachwekkend. Met nauwelijks tot geen reclame-inkomsten en vanuit de gemeente alleen het door de rijksoverheid geormerkte minimale jaarlijkse geldbedrag. De afloop van deze neerwaartse kurketrekker is alom bekend.

Lokale omroep 3.0

Laten we een herhalende cyclus doorbreken. Geen Boschtion 2.0. Geen Hilversum nadoen of een imitatie van de Regionale Omroep die een begroting kent van ettelijke miljoenen Euro's. Niet het zelf getimmerde decor met ingebouwde led-verlichting, presentatoren die lokaal beroemd willen worden en houderig gemonteerde items zonder journalistieke diepgang die om 6 uur 's avonds op één van de hoog genummerde Ziggo kanalen afgedraaid worden. Of een radiofrequentie die niet meer is als een jukebox met non stop muziek met elk heel uur een doorgeprikt bulletin. Of slechts één betaalde hoofdredacteur bij wie alle rompslomp aanstonds dun over de schoenen loopt. Het kopiëren van de omroep in Venlo, Oss of Eindhoven, naar de gemeente 's-Hertogenbosch, hoe goed die wellicht ook draaien op dit moment, is geen stap richting een vruchtbare toekomst voor een lokaal publiek multimediaal initiatief. Dat is (lokale) omroep verleden tijd.

Internet en video first

De lacune die is ontstaan na de teloorgang van Boschtion kan voor de stad en de omringende kernen

ook een nieuwe kans betekenen. De start van een lokale publieke multimedia organisatie die past bij de toekomst. Want het mediagebruik verandert snel. Zowel regionaal als landelijk maakt de omroep dan ook een enorme verandering door. Niet alleen in technologisch opzicht, maar ook wat tegenwoordig de 'output' wordt genoemd. De redactie werkt niet meer toe naar een uitzendtijdstip maar zendt continue. Zo werd de redactievloer van de NOS de afgelopen maanden ingrijpend verbouwd. Niet langer zijn het 6- en 8 uur journaal leidend voor de redactie. Thans is sprake van "Video First". Zodra beeldmateriaal beschikbaar is komt het, na journalistieke bewerking, online. Via NOS.nl en de platforms geschikt voor smartphones en tablet wordt continue bericht en bestaande onderwerpen geactualiseerd. De nieuwsconsument hoeft niet langer te wachten op de eerstvolgende uitzending waarin onderwerpen vooraf gerangschikt worden uitgezonden. Onderwerpen en artikelen zijn 'random' aan te klikken. Wie verdieping en achtergronden wil kan fragmenten, een fotoslide of eerdere artikelen aanklikken.

Jongeren blijken bereid om de NOS-app te installeren op hun telefoon maar kijken in de avonden minder naar het NOS journaal. De webmasters houden bij hoe vaak op welk artikel wordt geklikt. Het gebruik van internet neemt zienderogen toe. De radio ondertussen lijkt zijn traditionele rol behouden maar lijkt geen grote ontwikkeling meer door te maken. Het blijft een snel medium waarbij de luisteraar ondertussen totaal iets anders kan doen, bijvoorbeeld autorijden. En een gewilde nieuwsbron bij dringend nieuws, zoals mocht blijken bij de ramp met de MH 17, Shell Moerdijk of grote sportevenementen.

Ook de regionale omroepen richten zich meer en meer op internetberichtgeving en richten redactie en productie daartoe in. Het publiek kan reageren, biedt zelf ook materiaal aan. Nieuwsconsumenten zijn zelf nieuwszenders geworden. Vaak vormen amateurbeelden de eerste 'footage' van een nieuwsontwikkeling. Het is logisch dat deze landelijke en regionale trend dus ook op lokaal vlak verder zal doorzetten. Wie een donkere rookwolk boven de stad ziet en de sirenes hoort wil niet pas 's avonds op TV kanaal 48 zien wat er aan de hand was. Social media hebben die berichtgeving dan al lang ingehaald. De buurman van het natgehouden belendende perceel heeft al lang een foto getwitterd. Het gerucht over een bekende zakenman die failliet gaat in de stad is sneller op het terras dan in de ochtendkrant.

Het nieuws om de hoek

Globalisering heeft geleid tot eens stortvloed aan informatie die meteen overal beschikbaar is. Tot en met de kleinste details en scoops aan de andere kant van de wereld. Er zijn zoveel kanalen om uit te kiezen hetgeen wellicht eerder een desinteresse veroorzaakt. Wat te kiezen? Daarentegen lijkt de interesse voor wat om de hoek gebeurt juist te groeien. Toch dalen de abonnementen van de regionale krant. Prijs kan een oorzaak zijn. Maar misschien ook de groeiende beeldcultuur en de intensievere samenleving waarbij de nieuwsconsument de informatie onmiddellijk wil hebben en niet pas gedrukt de volgende ochtend. De krant voor wie nog verdieping wenst, als die krant al niet op een tablet gelezen wordt. Er waren al de nodige initiatieven bij gedrukte media om 'TV' erbij te doen, maar veel van die experimenten strandden vroegtijdig. Een item draaien is een totaal ander vak dan het schrijven van een artikel.

De al bestaande regionale Omroep Brabant heeft een groot verzorgingsgebied, van Bergen op Zoom tot en met Cuijk. Omroep Brabant zit veel minder in de haarvaten van deze streek, bericht mondjesmaat en alleen de hoofdzaken. En dat terwijl via dat kanaal veel informatie uit de rest van de provincie wordt aangeboden waarvan het maar zeer de vraag is in hoeverre men hier interesse heeft in onderwerpen uit Breda, Boxmeer of Helmond.

Een sterk multimediaal streekplatform, om het woord omroep nog maar eens te mijden, kan bij

uitstek mensen hier snel en doelgericht informeren. Als er wat gaande is, dan hoor, zie en lees je het hier. Ook al ben je even niet in het 'dorp', via internet is toch alles te volgen, ook op vakantie in het buitenland. Dat lukt niet met kabel gebonden of ether gedragen informatie volgens traditionele media. Volgers, kijkers, lezers en luisteraars tegelijk. Ze kunnen een band krijgen met de lokale omroep nieuwe stijl die een vaste plek heeft in de stad. Die ze zelf gaan voeden met nieuws, beeld en geluid. Als burgers dat doen zullen gemeente en bedrijfsleven dan wel maatschappelijke organisaties volgen.

Iedereen is verslaggever

Het startpunt van een nieuwe 'streekomroep' zou ook daar moeten liggen: multimediaal online waarbij elke inwoner van de gemeente in principe ook een verslaggever kan zijn. Een bijdrage kan leveren of tips heeft. Maar niet zonder een belangrijke kerntaak: die van een professionele journalistieke organisatie. Een dagelijkse eindredacteur die knopen door hakt en zeeft, samen met enkele redacteurs/ verslaggevers die ook op pad gaan en dan niet louter achter de blauwe zwaailichten aan rijden. Die, gewapend met voldoende bagage en een eigen netwerk, kritisch verslag kunnen doen en vragen stellen. De tijd dat berichtgeving af hangt van de goede bui van de vrijwilliger die misschien op tijd komt is onrealistisch. En ook niet van alleen de stagiaire; een dergelijke nieuwsredactie is geen onderwijsproject. Vrijwilligers en leerlingen van een opleiding kunnen uiteraard wel aanvullend goed werk verrichten of een goede stageplaats krijgen. Maar de kern ligt bij professionele krachten.

De mensen en de middelen

De redactie moet op een herkenbaar punt in de stad zijn gehuisvest, er moet sprake zijn van korte lijntjes en een snelle opkomsttijd bij nieuws. Iedereen in het verzorgingsgebied moet er terecht kunnen en de makers weten te vinden. En zeker niet zoals het laatste initiatief van Boschtion een schijnbaar onderdeel van een onderwijsinstelling zijn. De redactie moet goed bereikbaar zijn op alle manieren, de medewerkers bekend en gekend in het gebied. Met in ieder geval op werkdagen een eindredacteur met ervaring in audiovisuele berichtgeving en gepokt en gemazeld in de regio. Hij of zij moet weten hoe de hazen lopen, niet alleen binnen de politiek. Voldoende eindredacteurs voor een vast rooster ook die de mix van redacteur- verslaggevers en vrijwilligers kan aansturen zonder dat de continuïteit in gevaar kan komen. Met een piketdienst om ook bij calamiteiten een betrouwbaar kanaal te zijn.

Het zou te ver voeren om nu reeds tot in detail de omvang van het personeelsbestand te beschrijven. Wellicht zijn deeltijdbanen mogelijk, kansen voor herintreders en starters of samenwerking met mensen die al elders in dit vak draaien. Uiteraard moet het gaan om een personeelsbestand dat realistisch is ten opzichte van de totale exploitatie en gemeentelijke bijdrage.

Dit media streekplatform moet naast nieuws ook zorg besteden aan achtergronden, specifieke evenementen en contact hebben met beleidsmakers en politiek, met rechtbank en gezag handhavers. Maar ook contacten met de middenstand, culturele organisaties en sportclubs. Weten wat interessant kan zijn voor het publiek of aangeleverde informatie om kunnen zetten berichtgeving. Maar ook het bijhouden van een agenda, service informatie uit stad en streek, tot en met wanneer welke straat is opgebroken. Van Oeteldonk FM tijdens carnaval tot doorgeefluik van wezenlijke gemeentelijke service informatie. Tweede- en derdejaars studenten van een HBO opleiding Journalistiek kunnen ook meedraaien in het productieproces. Vrijwilligers kunnen op

deelgebieden als deskundige van enorme toegevoegde waarde zijn.

Een directeur zou de organisatie zelf overeind moeten houden, los van de journalistieke eindverantwoordelijkheid. Budget in de gaten houden, misschien ook afspraken maken met sponsors en mogelijke adverteerders. Ook op administratief niveau moet gedacht worden aan professionalisering. Want goede berichtgeving vereist ook het minutieus bijhouden van bijvoorbeeld een uitgebreid (beeld)archief zodat zaken terug zijn te vinden. Onmisbaar bij actuele berichtgeving.

Ook de techniek moet voor een deel overgelaten worden aan gekwalificeerde mensen. Al is het maar het onderhoud van de apparatuur en het beheer van het uitzendproces en het platform waarop de content wordt gepubliceerd. Enkele goede werkstations en in de basis enkele sets om opnamen te kunnen maken zijn een voorwaarde. De gemiddelde smartphone van een ooggetuige levert al snel uitzendbaar beeld in HD kwaliteit. Dokter bibber TV met krakende microfoons moeten tot het verleden behoren.

Samenwerking

Dure spullen zijn minder noodzakelijk, betrouwbare faciliteiten echter wel. Tegenwoordig zijn geen dure studio's of montagespullen nodig om te komen tot goede resultaten. De techniek gaat in dit opzicht alleen maar sneller. Houdt het dus simpel, bouw geen mediapaleis vol modern speelgoed. Wel moet het verzenden van de inhoud gewaarborgd zijn en van voldoende technische kwaliteit zijn. Verzendapparatuur voor de distributie en het beheer van de site en de app. Maar laat reportagewagens of een dure TV studio vooralsnog achterwege. Het kost te veel geld en beter is het om bij speciale evenementen zoets met goed personeel in te huren. Wel zou in de basis de mogelijkheid moeten bestaan om meteen live op de radio en in beeld te kunnen verschijnen, al was het alleen al om in geval van dringende berichtgeving meteen rechtstreeks informatie te kunnen doorgeven. Niet alleen vanuit de eigen vestiging maar feitelijk vooral uit het verzorgingsgebied. Maar vergeet het idee van satellietwagens of een studio met publiek. De vaste investeringen daarvoor wegen niet op tegen de opbrengst. Wie met publiek een uitzending wil kan in onze gemeente op tal van bestaande podia terecht en een programma (of stream) met tijdelijk ingehuurde middelen maken. Hilversum heeft het idee van grote eigen productiestudio's al lang verlaten.

Overigens vergroot intensieve samenwerking, ook op facilitair vlak met de omringende streekomroepen uiteraard de kans van slagen. Sterker nog, in Den Haag bestaat richting regionale omroep hiertoe al grote voorkeur. Samenwerking met de publieke regionale omroep was er al ten tijde van Boschtion en kan zeer vruchtbaar zijn, ook voor de regionale omroep als die kan rekenen op lokale collega's met een professionele instelling. Waarom zou een onderwerp van de streekomroep niet ook door kunnen richting Omroep Brabant?

Platforms naast elkaar

Een voordeel kan ook gevonden worden in het delen van faciliteiten, archief maar ook het naar elkaar verwijzen van inhoud. Samenwerking was er al ten tijde van Boschtion inzake evenementen als carnaval. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om al bestaande media initiatieven of makers te betrekken bij het lokale platform. Uiteraard is ook hier een professionele eind redactionele blik noodzakelijk. De streekomroep mag niet een vergaarbak worden waar alles en iedereen maar kan worden toegelaten. Een professionele ondergrens dient gewaarborgd te zijn.

Ook de gemeente zelf kan een rol spelen en veel service gerichte informatie via dit platform kwijt. Vergeet het doorprikken van de raadsvergadering, dat werkt veel beter streaming via de eigen site zoals de provincie dit doet. Wie interesse heeft vindt dat wel. De redactie moet ook journalistiek onafhankelijk blijven van de gemeente als subsidieverstrekker. Het klakkeloos publiceren van door de

gemeente gemaakte producties is ongewenst; zo iets wekt de schijn van partijdigheid en doet afbreuk aan een journalistiek lokaal opererende club die juist een bijdrage moet leveren tot de lokale democratie. De regiojournalistiek is toch al tot een bijna onaanvaardbaar minimum geslonken en staat meer en meer onder druk.

Maar er zijn meerdere aanbieders mogelijk, denk ook aan talentvolle producties van afgestudeerden aan audiovisuele opleidingen die een productie hebben gemaakt over een interessant onderwerp.

Traditionele media

Dit advies is geschreven zonder tot in alle details uit te gaan van alle wettelijke kaders zoals die zijn omschreven in de Mediawet. Wat dus het verplichte aanbod via traditionele kanalen als radio en tv zou moeten zijn en wat de rol is van het zo mooi genoemde Programmabeleid Bepalend Orgaan. Veel van die omschreven kaders stammen voor een deel ook al uit het verleden en passen inmiddels wellicht niet meer bij het huidige mediagebruik. Een TV kanaal kan uiteraard vrij gemakkelijk de dagelijkse items zoals die op het web komen alsook op de andere platforms in carousel vorm uitzenden. (De lokale omroep van het jaar 2014, de WOS in het Westland werkt redelijk succesvol op deze wijze) Steeds opeenvolgend het laatste nieuws, ook voor mensen die kiezen voor traditionele media en niet of nauwelijks bekend zijn met computers of andere 'devices'. In de weekenden aangevuld met achtergronden of meer thematische items. Rechtstreeks en streaming via een internetkanaal zou verslag kunnen worden gedaan van evenementen, ze zijn er genoeg. Geen studiopresentaties, wel bekende verslaggevers die zo contactpersonen worden in het verzorgingsgebied, wars van sterredrag of commerciële bijbedoelingen.

Zo geldt dat ook voor de radio. Ook daar lijkt vooral plaats voor evenementen, experiment, kort nieuws. De radio, als onderdeel van het multimediale aanbod, zal meer een plek zijn voor vrijwilligers. Het is ondoenlijk om daar 7 dagen per week een volledig programma aanbod te realiseren in een radiolandschap dat al uitpuilt van de (muziek)zenders. Wel kan de radio uitstekend dienen als calamiteitenkanaal. Een samenwerking met een al bestaande ziekenomroep of de medewerkers die voorheen bij lokale omroepen rondom 's-Hertogenbosch actief waren lijkt daarbij een haalbare mogelijkheid.

Maar de kern moet liggen bij audiovisuele berichtgeving 'online', altijd en op ieder moment.

Mis de boot niet

Uit de ingediende initiatieven van diverse kandidaten die plannen hebben om het stokje van wijlen Boschtion over te nemen mag blijken dat er belangstelling is. In en om de stad wonen en werken genoeg makers met de nodige ervaring, soms ook op freelancebasis. Kwaliteit genoeg, maar kapers op de kust eveneens. Zoals ondernemers die in het bestaande gat kunnen springen of al opereren en een commercieel mediakanaal opstarten of al hebben (073) waarbij een behoorlijke journalistieke bagage of insteek niet voorop zal staan, louter omdat zo iets het geld verdienen al snel in de weg zit of niet rendabel blijkt. De regio biedt voldoende om over te berichten, er gebeurt veel in en om de stad. Als er een stevige band ontstaat met de Nieuwe Omroep kan sprake zijn van een vlieg wiel. Als burgers zich binden aan een onmisbaar kanaal, dan zullen gemeente en bedrijfsleven dat ook doen. Zo'n kanaal zou een spilfunctie kunnen krijgen in de samenleving. Het zou zonde zijn als begonnen wordt met een achterstand en de rampspoed van de Titanic die Boschtion was zich zou herhalen. De stad verdient een steekomroep nieuwe stijl die past bij het moderne mediagebruik. In een sterk

wisselend medialandschap waar de ontwikkelingen elkaar snel op volgen zou het zonden zijn om die boot te missen.

Theo Verbruggen, mei 2015

Theo Verbruggen is freelance programmamaker/journalist en samen met collega Maino Remmers eigenaar van De Mediamannen, gevestigd in het centrum van 's-Hertogenbosch en stond zelf ooit aan de wieg van de eerste lokale omroep in de stad en heeft uitgebreide ervaringen opgedaan bij diverse omroepen:

<i>1983</i>	<i>Radio vrij den Bosch</i>
<i>1986</i>	<i>BLOS programmaleider en mede initiatiefnemer</i>
<i>1988</i>	<i>directeur Lokale Omroep Tilburg</i>
<i>1989</i>	<i>Omroep Brabant radio, deelstudio Den Bosch</i>
<i>1992</i>	<i>start een eigen freelance bedrijf, thans De Mediamannen</i>
<i>1994</i>	<i>VARA radio 1/radio 5; NPS diverse programma's</i>
<i>2000</i>	<i>NOS Radio 1 journaal</i>
<i>2001</i>	<i>Diverse TV programma's Omroep Brabant; Gestrikt, Zaak voor TV, Witte Geit</i>
<i>2008-huidig</i>	<i>verslaggever NOS journaal, vrije producties, presentaties en dagvoorzitter.</i>